

KKTC PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel M¼d¼rl¼đ¼

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	14
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	16
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	22
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	24

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

İthalat/İhracat İzni

KKTC’de ithalatçıların ve ihracatçıların, önceden Ekonomi ve Enerji Bakanlığı ve/veya Bankaya proforma faturalarını onaylatmak suretiyle izin almaları zorunludur. İthalatı ve İhracatı Düzenleme ve Denetim Tüzüğü ekli Birinci Cetvelde yer alan “İthalatçı – İhracatçı Belgesi” için yapılacak müracaatlarda, gerçek veya tüzel kişilere ait oda kayıt belgesi, Şirket kayıt belgesi, gerçek kişilerin kimlik kartı belgeleri ve Bakanlığın uygun göreceği diğer bilgi ve belgelerin sunulması gerekir.

İthalat girişiminden önce Ekonomi ve Enerji Bakanlığı’ndan ithal izni almadan ve/veya orijinal proforma faturasını ve/veya Bakanlığın uygun göreceği belgeyi Bankalarda işleme aldırmadan herhangi bir malın KKTC’ne ithaline Bakanlık tarafından izin verilmeyebilir.

Sanayi yatırımlarının acil ihtiyacı olan ve 1000 ABD doları tutarına kadarki yedek parçaların ithalatı itiyat haline getirilmemesi kaydıyla Gümrüklerce ve Bankalarca Bakanlığın onayı aranmadan işleme alınabilir.

“İthalatçı – İhracatçı Belgesi” için yapılacak müracaatlarda, gerçek veya tüzel kişilere ait oda kayıt belgesi, Şirket kayıt belgesi, gerçek kişilerin kimlik kartı belgeleri ve Bakanlığın uygun göreceği diğer bilgi ve belgelerin sunulması gerekir.

“İthalatçı - İhracatçı Belgesi” takvim yılı başından takvim yılı sonuna kadar geçerli olup sürenin bitiminde Bakanlığa vize ettirilmesi ile geçerliliği devam ettirilebilir.

İhraç edilecek her türlü mal ve hizmet bedellerine karşılık aynı bedel veya değerde bir malın fiili ihraç tarihinden itibaren azami altı ay içerisinde yurda getirilmesinden ve ithalat hesaplarının kapatılmasından ihracatçılar sorumludur.

İthalat ve İhracat Süreleri

Üçüncü ülkelerden veya Türkiye Cumhuriyeti’nden yapılacak ithalat Bakanlık veya banka tarafından onaylanan proforma fatura ve/veya fatura ve/veya Bakanlığın uygun göreceği belgenin onay tarihinden itibaren altı aylık bir süre içinde yapılır.

İhracatta, ihraç izni süresi, belge onay tarihinden itibaren başlar ve altmış gün geçerlidir. İhraç süreleri zorunlu ve haklı nedenlerle Bakanlık tarafından en çok otuz güne kadar uzatılabilir.

Üçüncü ülkelerden veya Türkiye Cumhuriyeti’nden ithal edilecek bazı malların ön izin verme yetkisini haiz olan Bakanlıktan ön izninin ve/veya meslek kuruluşlarından uygunluk belgesinin alınması ve ithal girişiminde uygunluk belgelerinin ve/veya ön izinlerin Bakanlığa ve/veya Gümrük ve Rüsumat Dairesi’ne ibrazı gerekir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ihraç edilecek herhangi bir mal için Bakanlıktan önceden bu ithalatı ve İhracatı Düzenleme ve Denetim Tüzüğüne ekli Yedinci Cetvel veya Sekizinci Cetvelde yer alan ihraç izni belgeleri ile ihraç izni alınması gerekir. İhraç izinlerinin değerlendirilmesinde, ihracatçının belirlediği ihraç fiyatının aynen onaylanmasında veya ihraç fiyatının Türk Lirası veya döviz olarak belirlenmesinde Bakanlık yetkilidir.

Üçüncü ülkelerden ve Türkiye'den ithal edilecek bazı malların orijinal proforma faturasının ve/veya Bakanlığın uygun göreceği belgelerin Bakanlıkça onaylanabilmesi için önceden ön izin vermeye yetkili kuruluşlardan ön izin alınması gerekir. İlgili kuruluş ön izni düzenlerken sağlık ve standartlara uygunluğu dikkate alarak ön izin düzenler. Ancak Bakanlık her ön izin alınan mala izin vermek zorunda değildir. Ön izne tabi söz konusu mallar ile ön izin alınması gereken kuruluşlar şunlardır:

Tarım ve Hayvancılık işleriyle ilgili Bakanlıktan ön ihraç izni alınması gerekli mallar:

- Hububat ve mamulleri
- Buğday
- Arpa
- Yulaf
- Her türlü un
- Hayvan yemleri
- Harup (bütün, öğütülmüş, çekirdek)
- Burçak
- Diğer her türlü hayvan yemleri
- Canlı hayvan ve ürünleri
- Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar ve bunların taze, soğutulmuş ve dondurulmuş etleri
- Her tür ve kalitede (ham, yarı mamul, mamul) küçükbaş hayvan derileri
- Yapağı (yün)

Tabii kaynaklar işleriyle ilgili Bakanlıktan ön ihraç izni alınması gereken mallar:

- Madenler
- Demir piritler
- Bakır cevheri, konsantreleri ve cürufu İthalat veya ihracat yapacak gerçek ve tüzel kişiler Bakanlık nezdinde

Sağlık işleriyle ilgili Bakanlıktan ön izin alınması gerekli mallar:

- Tıbbi müstahzarat
- Afrodizyak, staf
- Tıbbi malzemeler
- Tıbbi alet, cihaz ve aksesuarları
- Toz, krem ve sıvı halinde deterjanlar
- Şampuan

İçişleri ile ilgili Bakanlıktan ön izin alınması gerekli mallar:

- Müstahzar patlayıcı maddeler (kibritler ve çakmak taşları hariç)
- Şenlik fişekleri
- Motorlu araçlarda kullanılacak emniyet kemerleri
- Her türlü kumar makineleri ve oyun makineleri (Video oyunları ile TV oyunları dahil)

Savunma işleriyle ilgili Bakanlıktan ön izin alınması gerekli mallar:

- Harp silahları ile bunların aksesuar ve malzemeleri

-Harp araçları ile bunların aksam ve malzemeleri

-Gaz maskesi ve aksamları

Ulaştırma işleriyle ilgili Bakanlıktan ön izin alınması gerekli mallar:

-Gemi, uçak ve benzerleri

Öte yandan besin katkı maddeleri ile katkılı mamul besinlerin ithalatında, ithal girişiminden önce Besin Katkı Maddeleri Tüzüğü hükümlerine uygunluğuna ilişkin olanlarla ilgili Bakanlıktan ön izin alınması gerekmektedir. İthal edilecek malların kullanılmamış olması gerekmektedir. Kullanılmış olan herhangi bir malın ithalinde proforma fatura Bakanlıkça onaylanmaz ve/veya Bankaca işleme alınmaz ve döviz tahsisi yapılmaz. Böyle malların ithali Bakanlıkça uygun görülmesi halinde özel ithal izni ile yapılır.

Ateşli silah, aksam ve parçalarının ithalinde silahın cinsine göre İçişleri ile ilgili Bakanlıktan, Polis Genel Müdürlüğü'nden ve/veya Bakanlar Kurulu'ndan Ateşli Silah İthal Ruhsatı alınması gerekmektedir.

Kıymetli madenler, kıymetli taşlar ve bunlardan mamul eşyanın, KKTC'ye ithal ve ihracı Maliye işleri ile ilgili Bakanlığın izniyle yapılır.

Eski eser niteliği taşıyan malların (antika) ithali ve ihracı Kültür işleriyle ilgili Bakanlığın ön iznine tabi olup, Bakanlığın uygun göreceği şartlarda Gümrük İdarelerine muhatap bir yazı ve/veya ihraç izni ile yapılır.

Pul ithalatı ve ihracatı Gümrük ve Posta İdareleri tarafından Para ve Kambiyo İşleri Yasası hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır.

İthalatçılar KKTC'ne ithal ettikleri her türlü motorlu araçlar, tarım araçları, iş makineleri, her türlü dayanıklı tüketim malları, elektrik ve elektronik ev aletleri için yedek parça ve servis bulundurmak ve yeterli oranda yedek parçayı ithal etmek zorundadırlar.

Gümrük Vergileri

Gümrük vergileri, "Gümrük Vergileri Tarife Yasası" çerçevesinde tarh, tahakkuk ve tahsil edilmektedir.

KKTC'ye ithal edilen mallar, mevzuatta belirtilen muafiyet ve istisnalardan yararlanmamaları halinde, mezkur Kanun ekini teşkil eden II sayılı Cetvelde karşılarında belirtilen nispetlerde gümrük vergisine tabi bulunmaktadırlar.

Malların gümrüklenmesinde, ithalatçısı, mal sahibi veya bunlar tarafından gümrük işlemlerini yürütmek için görevlendirilen gümrük komisyoncusu bu Yasa uyarınca tarh ve tahakkuk edilen vergilerin usulüne göre Gümrük İdarelerine ödenmesinden hep birlikte ve ayrı ayrı yükümlüdürler.

Gümrükleme esnasında beyan üzerinde malların ithalatçısı, sahibi veya yetkili temsilcisi tarafından AB, EFTA ve TC vergi oranlarının uygulanması istemi olmadan bu vergi oranları uygulanamaz.

Ancak, böyle bir istemde, beyanın ibraz edilmesi zamanında ilgili menşe ve dolaşım belgelerinin ibraz edilmemesi halinde bu Yasa'nın 8. maddesi kuralları uyarınca mallara genel gümrük vergi oranı uygulanır ve gümrükleme tarihinden başlayarak 3 ay içerisinde anılan belgelerin ibrazı ile fazla ödenen gümrük vergisi iade edilir.

Söz konusu Yasa eki V. Cetvelde belirlenen ülkelerden ve T.C.'den, imal edilmiş tütün dışında, yolcu beraberli veya posta kanalı ile ithal edilmiş mallara, bu maddenin (1)' inci fıkrasında öngörülen ülkelerde yetiştirilen, üretilen veya imal edilen malların;

- Satış amacıyla getirilmiş olmaması,
- Gönderilen malın kıymetinin 10.000 ABD dolarının veya yolcu beraberli getirilen malın kıymetinin 50.000 ABD dolarının üzerinde olmaması; hallerinde Müdürün uygun görüp koyacağı koşullara bağlı kalınarak dolaşım ve menşe belgesi aranmadan bu Yasa'daki AB, EFTA Vergi oranları uygulanmasına gidilebilir.

KKTC'de üretilip üretilmediklerine bakılmaksızın, ihraç edilen malların hariçte buldukları, Müdürün saptayacağı makul süre içerisinde, şekil değiştirmeden herhangi bir işlem veya ameliyeye bağlı tutulduktan sonra tekrar ithal edilmeleri halinde, bu işlem ve ameliye giderlerine ihraç ve tekrar ithal edilmesi için yapılan harcamalar da eklenerek, bulunan toplam giderler kıymeti üzerinden, gümrükleme anında yürürlükte olan oranlar üzerinden ithalat vergileri alınır. Ancak, Gümrük Yasası'nın 31'inci maddesi kapsamına giren ve herhangi bir işlem ve ameliyeye bağlı tutulmadan tekrar ithal edilen mallara bu madde kuralları uygulanmaz.

Katma Değer Vergisi

KDV Yasasının 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasına istinaden çıkarılan Tüzük çerçevesinde tahsil edilecek KDV oranları beş cetvel halinde belirlenmiş olup, cetvellerde tanımlanan mal ve hizmet alımlarından %0, %5, %10, %16 ve %20 oranlarında KDV tahsilatı yapılmaktadır.

Fiyat İstikrar Fonu

Fiyat İstikrar Fonu Yasası ile bu Yasanın 6 ve 7nci maddelerine istinaden Bakanlar Kurulunca ihdas edilen Emirname çerçevesinde, bazı malların ithalatı, ihracatı ve imalatından Fiyat İstikrar Fonu adı altında eş etkili mali yükümlülük tahsilatı yapılmaktadır. Bu çerçevede,

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ithal edilen ve mezkur Emirname'nin Eki Cetvel I'de (Ek 1) gösterilen mallar için,
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ihraç edilen ve Ek Cetvel II'de gösterilen mallar için,
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde imal edilen ve Ek Cetvel III'de mallar için,

Anılan cetvellerde belirlenen miktarlar ve/veya oranlar üzerinden Fiyat İstikrar Fonu'na yatırılır. AB-EFTA-TC ile üçüncü ülkeler için ayrı oran ve/veya miktarlarda fiyat istikrar fonu tahsil edilmekte olup, AB-EFTA-TC için ithalatta tahsil edilen maksimum advalorem fon %36, diğer ülkeler için tahsil edilen maksimum advalorem fon ise %51 oranındadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti ve Kamu Kuruluşları tarafından ve/veya adlarına ithal olunan mallar için fona herhangi bir ödeme yapılmamaktadır.

Gerçek veya Tüzel Kişilerin kendi adlarına, kendi ihtiyaçlarının karşılanması için ithal edecekleri, ticari nitelik arz etmeyen mallardan, cetvelde atıfta bulunulan pozisyon numaraları veya başlıkların alt pozisyonunda belirtilen malların ad-valorem, spesifik ve bileşik oranlarına ilaveten %10, yukarıdaki cetvelde belirtilmeyenlere ise ad-valorem %10 Fon tahsil edilmektedir. Gümrük vergileri tarife yasası 11. etvel 87. Fasılda yer alan motorlu araçlar için %15 olarak uygulanır.

Ancak, İthalatçı Belgesine sahip, tescilli Gerçek veya Tüzel Kişilerin ithal edecekleri her türlü makine ve aksamaları (Büro makineleri dahil) ile üretime yönelik kullanılacak hammadde ve girdileri, pazarlamada kullanılacak her türlü malzeme ile promosyonlardan belirtilen bu ilave fon tahsil edilmemektedir. (Motorlu Araçlar hariç)

Antrepolardan vergisiz satış mağazalarına aktarılan mallar için herhangi bir fon tahsil edilmemektedir.

44/1996 Sayılı Gümrük Vergileri Tarife Yasası'na Ek III. Cetvel "Şartlı Muafiyetler Cetveli"nde belirtilen mallardan fon tahsil edilmemektedir. (Ancak, 87.03 pozisyonu altında "ÖZEL KURALLAR" da belirtilenler için sadece Cetvel'de belirtilen oranlar tahsil edilmektedir.)
16/1987 Sayılı Turizm Endüstrisi Teşvik Yasası altında yapılan 519/87 Sayılı "İthal Gümrük Vergisi Muafiyet Tüzüğü" kapsamında ithal edilen mallardan Cetvel'de belirtilen fon tahsil edilmemektedir. Ancak, yukarıda belirtilen "ilave fon" tahsilatı yapılmaktadır.

Rıhtım Harcı

22/1978 sayılı "Rıhtım Harçları Yasası" çerçevesinde KKTC'ye ithalat ve KKTC'den ihracatta bazı mallardan rıhtım harcı tahsilatı yapılmaktadır.

Rıhtım Harçlarının yükümlüsü, ithalatta ithal eden, ihracatta ise ihraç edendir.

Rıhtım Harçları, İthalatta anılan Yasaya ekli I'inci Cetvel'e, İhracatta II' inci Cetvel'e ve Transit İthalatta III' üncü Cetvele göre saptanır.

Bakanlar Kurulu, Resmi Gazete'de yayımlayacağı bir tüzükle, bu Yasaya ekli Cetvellerde belirtilen harçları indirebilir veya her yıl yüzde yüzünü aşmamak koşuluyla, on katından fazla olmayan bir miktara kadar artırılabilir veya muafiyet verebilir.

Bakanlar Kurulu, Resmî Gazete de yayınlanacak bir Emirname ile Emirnamede belirtilecek herhangi bir üçüncü devlet limanından ihraç veya ithal edilecek eşya için, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içindeki herhangi bir limandan ihraç veya ithal edilen eşya için ödenen kadar rıhtım harcı ödenmesini emredebilir.

Rıhtım Harçları, ithalat ve ihracattan önce, Gümrük Vergisinin tabi olduğu esaslara göre, ilgili Gümrük İdaresine ödenir. Gümrük İdareleri, rıhtım harçları ödenmemiş malların gümrükten geçişine izin vermez.

Hali hazırda Bakanlar Kurulu, ihracatta alınan rihtim harçlarını sıfırlamış olup, ithalatta da yalnızca motorlu araçlardan %4,4 ile sigara ve akaryakıttan %2,2 oranlarında rihtim harcı tahsilatı yapılmaktadır.

Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumuna Katılma Payı

13/1981 sayılı Kıbrıs Türk Federe Devleti Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumu Yasası” çerçevesinde hali hazırda tütün mamulleri ile motorlu araç ithalatından Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumuna Katılma Payı tahsil edilmektedir.

Hangi amaçla olursa olsun (Duty Free dahil) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne ithal edilen her türlü puro, pipo tütünü ve sigaraların gümrük vergilerinin tahsili anında ve onunla beraber gümrük idaresince tahsil edilen her türlü vergi, resim, harç, prim ve fonun malın CİF bedeline eklenmesiyle bulunan tutarı üzerinden %3,5 (yüzde üç buçuk) oranında “Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumuna Katılma Payı” tahsil edilir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde imal edilen her türlü puro, pipo tütünü ve sigaraların imalatçıları tarafından malın imalatçı satış fiyatı üzerinden %1,5 (yüzde bir buçuk) oranında “Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumuna Katılma Payı” tahsil edilir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne ithal edilen motorlu araçlardan Gümrük İdaresi tarafından belirlenecek ve gümrük vergisine matrah teşkil edecek kıymeti üzerinden %2,5 (yüzde iki buçuk) oranında, “Güvenlik Kuvvetlerini Güçlendirme Kurumuna Katılma Payı” tahsil edilir. Ancak tarımsal araçlar ile resmi hizmet amacı ile kullanılmak üzere ithal edilen, malul kişilerin kullanabilmesi için özel olarak imal edilen ve bu kişiler tarafından ithal edilen araçların ithalinde katılma payı tahsil edilmez.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun onaylayacağı bir tüzükle Kanununun 6’ncı maddesinin (1)’inci, (2)’nci ve (3)’üncü fıkralarda öngörülen mallardan %0 ile %5 oranları arasında “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Güvenlik Kuvvetleri Kurumuna Katılma Payı” tahsil edilmesini ve katılma payı tahsil edilecek başka mal türlerinin de tüzük kapsamına alınmasını düzenleyebilir.

Turizm Teşvik Fonu

Turizm Teşvik Fonuna yatırılmak üzere süper benzin ile kurşunsuz benzin ithalatından 0,010 \$/LT, motorin, fueloil, gaz yağı ile Jet A-1 yakıtından 0,003 \$/LT, likit petrol gazından ise 0,005 \$/LT maktu fon tahsilatı yapılmaktadır.

Genel Tarım Sigorta Fonu

Genel Tarım Sigorta Fonu Bitkisel Üretim Zorunlu Sigorta Tüzüğü çerçevesinde, özel ve tüzel kişiler tarafından ithal edilen tüm tarımsal ürünlerden ithal anında fatura fiyatı üzerinden %2 oranında prim kesilir ve fona yatırılır. Bu işlem Gümrük Dairesi tarafından ithal anında gerçekleştirilir.

Tüm işlenmemiş tarımsal ürünler ile kurutulmuş meyveler, her türlü zeytin, zeytinyağı, her türlü tahıl ve unu, her türlü darı, mısır, kabak çekirdeği, ayçiçek çekirdeği, her türlü kuş yemi, baharat otları, her türlü susam, pamuk ve keten tohumları, her türlü küspe, pirinç, sebze, her türlü canlı çiçek ve tohumları, her türlü çay ve kahve, her türlü kuruyemiş ve çerezler “tarımsal ürün” olarak kabul edilir.

Mazot ithalatı yapan özel ve/veya tüzel kişilerden ithal anında CIF mal bedeli üzerinden %1 oranında pirim tahsil edilir ve Fona yatırılır.

Özel ve/veya tüzel kişiler tarafından ithal edilen her türlü gübreden ithal anında fatura bedeli üzerinden %8 oranında prim kesilerek fona yatırılır.

Narenciye ve patates ihracatı ile uğraşan özel ve tüzel kişiler de ihraç ettikleri her ton narenciye ve patates ürününün tescil bedelinin %1’i oranında bir tahsilatı ihraç anında fona ödemek zorundadırlar.

Genel Tarım ve Sigorta Fonu Hayvancılık Zorunlu Sigorta Tüzüğü çerçevesinde ise, “Et, süt, süt tozu, etten ve süttten mamul gıda maddeleri (çocukların beslenmesinde kullanılan süt ve süttten mamul gıdalar hariç) ithal eden ithalatçı firmalardan ithal anında toplam fatura kıymetinin %2’si oranında kesinti yapıp fona yatırılır.

Bu Tüzük amaçları bakımından et, insan ve hayvan beslenmesinde kullanılan her türlü taze, dondurulmuş veya konserve edilmiş etleri kapsar.

Canlı hayvan ve et ihracatı yapan özel veya tüzel kişilerden ihraç anında, toplam ihraç fiyatının %1’i oranında fon kesintisi yapılır.

Yapağı ve kesime tabi tutulmuş hayvanların et haricinde kısımlarından herhangi birinin ihracatını yapan özel veya tüzel kişilerden ihraç anında toplam ürün tescil fiyatının %1’i oranında kesinti yapılır.

Stopaj

Gelir Vergisi Yasası'nın 31(4) maddesi uyarınca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne ithal edilecek mallara %0 ile %4 arasında gelir vergisi stopaj oranları uygulanmaktadır.

Ancak, aşağıda belirtilen mallar için %0 (yüzde sıfır) vergi oranı uygulanır.

- Yerli Sanayide kullanılmak üzere ithal edilen hammaddeler, üretimde hammadde dışında kalan ve sanayi girdisi olarak kullanılan mamul mallar ve/veya katkı maddeleri, üretim malzemeleri, sanayi üretiminde kullanılan ambalaj malzemeleri (Sanayi Odası’ndan onay yazısı alınması koşulu ile)

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine sağlanacak mali yardımlarla finanse edilecek projelerde kullanılacak ithal mallar,

- 47/2000 Sayılı “Teşvik Yasası” ve diğer teşvik yasaları kapsamında muafiyet belgesi sunularak ithal edilecek mallar,

- Akaryakıt sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG)

- Elektrik santrallerinde üretimde kullanılan yedek parça, yağ, makine ve aksamları,
- 24/1982 sayılı Gelir Vergisi Yasası'nın 31'inci maddesinin (4)'üncü fıkrası uyarınca işletmelerin kendi işletmelerinde kullanacakları amortismanına tabi ekonomik kıymetleri (Gelir ve Vergi Dairesi'nin onayı ile)
- KTBKK ile GKK'nın kendi amaçlarında kullanılmak veya tüketilmek amacıyla ithal edeceği yiyecekler
- Isıtma, soğutma, aydınlatma veya sair tüketim amaçlarında kullanılmak üzere güneş veya rüzgar enerjisinden yararlanılarak elektrik enerjisi üreten cihazlar ve bunların aksamları ile bu cihazlarla birlikte ve bunlara bağlı olarak çalışan cihaz ve aksamları (su ısıtma amaçlı kullanılan cihazlar ve aksamları hariç)
- Şekil değiştirilmek veya işçiliğe tabi tutulmak ve tekrar ihraç edilmek koşuluyla ithal edilecek her türlü malzeme ile bu amaçla kullanılacak teferruat.

Bandrol Ücretleri

İthal edilen radyo ve televizyonlardan, cihaz kullanım süresine bakılmaksızın cihazın gümrükten çekilmesi anında ve bir defaya mahsus olmak üzere tasarruf ruhsat harcı alınmaktadır.

Diğer Ücretler

İthalatta alınan yukarıda sayılan mali yükümlülüklerin yanında, ithal edilen malların cinsine göre değişik kurum ve kuruluşlarca, "Tarım Teftiş Ücreti", "Gıda Kontrol Ücreti", "Ek Mesai Ücreti", "Nezaret Ücreti", "Veteriner Kontrol Ücreti" adı altında verilen hizmetin karşılığı olarak muhtelif miktarlarda ücret tahsilatı yapılmaktadır.

Tarife Dışı Engeller

KKTC'deki alt yapı eksiklikleri ve lojistikte yaşanan sıkıntılar dış ticareti olumsuz etkilemektedir.

KKTC'de bazı tarım ürünleri ithalatında zaman zaman kısıtlamalar yapılmaktadır. Ülkeye giriş yasak olan ürünler, tüketicilerin korunmasına ilişkin gıdaların resmi kontrolü ve hijyen yasası gibi bilgiler KKTC Tarım Dairesi (tarimdairesi.gov.ct.tr/mevzuat) web adresinde yer almaktadır.

Ayrıca birinci bölümde ithalatta ön izin alınması gereken ürünler listelenmiş olup KKTC Ticaret Dairesi (ticaret.gov.ct.tr/MEVZUAT/DIS-TICARET-MEVZUATI) web adresinde ithalatı ve İhracatı Düzenleme ve Denetim Tüzüğü'nde ürün listesi daha detaylı bulunmaktadır.

İç Vergiler ve Oranları

KDV

KDV Yasasının 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasına istinaden çıkarılan Tüzük çerçevesinde tahsil edilecek KDV oranları beş cetvel halinde belirlenmiş olup, aşağıdaki şekilde gruplandırmak mümkündür.

Oranlar

Standart Oran %16

Diğer Oranlar %0 (genellikle temel gıda maddeleri)
%5 (genellikle yiyecek, ilaç, gazete, turizm ve eğitim hizmetleri)
%10 (genellikle akaryakıt, gaz, konfeksiyon, inşaat malzemeleri, lokanta ve müteahhitlik hizmetleri)
%20 (genellikle tütün mamülleri, alkollü içecekler, mücevherat ve GSM hizmetleri)
Tüm KDV mükellefleri aylık beyan verir.

Gelir Vergisi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde yerleşmiş gerçek kişilerin bir takvim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde ve dışında her türlü kaynaktan elde ettikleri kazanç ve iratların safi tutarı gelir vergisine bağlıdır.

Yabancılar ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde yerleşmiş olmayan gerçek kişiler, sadece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içinde elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Gelir ve Vergi Yasasının kesin vergi yükümlülüğüne ilişkin kuralları ile 31. maddesinin 7. Fıkrası ve 32. maddesinin 5. Ve 6. Fıkralarındaki kurallar saklı kalmak koşuluyla, gelir vergisi aşağıda belirtilen yıllık matrah dilimleri ve vergi oranlarında tarh edilir.

Birim Matrah	Kümülatif Matrah	Vergi Oranı (%)
5.000	5.000	10
5.000	10.000	20
9.000	19.000	25
11.000	30.000	30
30.000'den sonrası için		37

Kurumlar Vergisi

KKTC'de Kurumlar Vergisi 41/1976 Sayılı "Kurumlar Vergisi Yasası"na göre alınmaktadır.

- ✓ Sermaye Şirketleri;
- ✓ İktisadi Kamu Kuruluşları;
- ✓ Dernek ve Vakıflara ait İktisadi İşletmeler ve
- ✓ Kooperatif Şirketler

Kurumlar Vergisine tabidir. Yasanın 7. Maddesinde yazılı kurumlar, Kurumlar vergisinden muaftır.

Kurumlar vergisi yasaya göre saptanan kurum kazancı üzerinden, yabancı kurumlar dahil, %10 oranında hesaplanır.

KKTC'den dış ülkelere mal veya hizmet ihraç edenlerin bu ihracattan elde ettikleri hasılatların %20'si Kurumlar Vergisinden istisnadır. Ancak bu istisna miktarı ihracattan sağlanan safi kazancın %80'ine eşit miktarını aşamaz.

Yabancı memleketlerde elde edilerek KKTC’de genel netice hesaplarına intikal ettirilen kazançlardan mahallinde ödenen benzeri vergiler KKTC’de tarh olunan vergiden indirilir.

Belediye Meslek Vergisi

Personel için bir önceki yılın brüt maaşın binde ikisi.
Şirketler için bir önceki yılın kurumlar vergisi matrahının binde ikisi.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

KKTC’nin ulusal ve uluslararası Standart ve kalite akreditasyonu sağlayacak bir kurumsal yapılanması bulunmamaktadır. Genel olarak TSE, CE gibi standartlar ülkede kabul görmektedir. Türk Standartları Enstitüsü’nün KKTC’de bir irtibat ofisi mevcuttur.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Gıda ve Tarım ürünleri ithalatında KKTC Sağlık Bakanlığına bağlı Gıda Laboratuvarında ve Tarım Bakanlığına bağlı Veteriner Laboratuvarında ürünler için analiz sonucuna göre sağlık sertifikası verilmektedir.

Motorlu Araç ithalatında ise Araç Muayene ve egzoz ölçümü yapılarak uygunluk verilmektedir. Bunların haricinde Gümrükte yapılan eşyanın fiziki muayenesi dışında bir uygulama bulunmamaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

KKTC’de Etiket, Tarife ve Fiyat Listeleri Tüzüğüne göre; Ticaret konusu olan ve perakende satışa arz edilen malların ambalajlarının ya da kaplarının üzerine kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde etiket konulması, etiket konulması mümkün olmayan hallerde ise, aynı bilgileri kapsayan listelerin görülebilecek ve kolaylıkla okunabilecek şekilde uygun yerlere asılması veya konulması zorunludur. Etiket ve listelerde bulunması zorunlu hususlar

- (A) Malın üretim yeri,
- (B) Malın ayırıcı özelliği,
- (C) Malın tüm vergiler dahil satış fiyatı

Ayrıca; Gıda Maddelerinin Etiketlenmesinde: Gıda maddesinin etiket bilgileri tam ve doğru olarak ifade edilmelidir.

İlgili Tüzük hükümlerine göre; ambalajlanması zorunlu tutulan herhangi bir sanayi mamulü ve/veya ithal ve/veya denetime tabi mal, imal edildiği müessesenin ismi, mamulün evsafı, hacim, ebat, ağırlık, sayı veya miktarı, imal tarihi, son kullanılma tarihleri veya muhafaza edilebileceği koşullar ve malın menşei açıkça belirtilmeden satışa sunulmaz.

Herhangi bir sanayi mamulünün ve/veya ithal malının ve/veya denetime tabi malın, imal tarihi, belli bir süre için eskiyeabilenlerin son kullanma süresi ve zamanı ambalaj etiketi üzerine konulmadan satışa sunulduğu saptandığı takdirde, söz konusu mamul ve/veya mal derhal müsadere edilir ve imha edilir ve/veya değerlendirilir.

Ambalaj etiketi üzerinde bulunan son kullanılma tarihi veya en iyi kullanma süresi ve zamanı geçmiş herhangi bir sanayi mamulünün ve/veya ithal malın ve/veya denetime tabi malın satışa sunulduğu saptanırsa, bu gibi mamul ve/veya mallar derhal müsadere edilir ve imha edilir ve/veya değerlendirilir.

Menşei açıkça belirtilmemiş veya menşei sahte mal bulundurulması ve/veya satışa sunulması halinde Bakanın yetkili kılacağı kalite ve fiyat denetim memuru tarafından söz konusu mal derhal müsadere edilir ve imha edilir ve/veya değerlendirilir.

Satışa sunulan veya bulundurulmuş herhangi bir sanayi mamulü ve/veya ithal malı ve/veya denetime tabi malın etiketinde yazılanlara uygun olmadığı saptandığı takdirde söz konusu mamul ve/veya mal derhal müsadere edilir ve imha edilir ve/veya değerlendirilir.

Etiket Zorunluluğu Olmayan Mallar

Üzerinde veya ambalajında, etikette aranan hususlar basılı olarak açıkça yazılı bulunan mallarla, kitap, dergi ve gazete gibi üzerinde fiyat belirtilmiş olan mallarda ve artırma suretiyle veya özel yasalarına göre satış yapılan mallarda etiket ve liste koyma zorunluluğu yoktur.

Etiket Konuluş Biçimi ve Yeri

Perakende olarak satışa arz edilen mallara konulması zorunlu olan etiketler, malın niteliğine, malın satışa sunulduğu yerin büyüklüğüne, ticari usul ve adetlere göre malın veya aynı nitelikteki mal gruplarının veya rafların üzerine konulmak, dikilmek, zımbalanmak, yapıştırılmak bunlara herhangi bir bağ ile tutturulmak veya asılmak suretiyle kullanılır.

Teknik Engeller

KKTC'nde halen akredite bir laboratuvarın olmaması ithalatta ve ihracatta zaman kaybına neden olmakta ve maliyeti artırmaktadır.

KKTC Gümrük İdaresi tarafından yürütülen mevzuat uyum çalışmaları sonuçlandırılmamış olup otomasyon süreci tamamlanmamıştır.

KKTC'nin tanınmaması doğrudan ihracat yapılmasını engelleyebilmektedir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

KKTC pazarına ithalatı ticaretle uğraşan firmalar yapabildiği gibi üretici-ithalatçı firmalar ya da süpermarketler de yapabilmektedir.

KKTC'deki ithalatçı firmaların listesine Kıbrıs Türk Ticaret Odası (www.ktto.net) ve Kıbrıs Türk Sanayi Odası (www.kibso.org) web sayfalarında Odalara kayıtlı, ticaret yapan firmaların listesine ulaşmak mümkündür.

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

KKTC, T.C. ve 3. ülkelerdeki Ticaret Markalarının tesciline, yenilenmesine ve tescil arası ve tescil sonrası çeşitli safhalardaki her türlü teknik işlemlerin ilgili yasalara, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak yapılması ve bu müracaatlara ait tahsilatların Gelirler Dairesine yatırılmasının sağlanması ve Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanan yabancı uyrukluların ve KKTC'deki kişi, kurum ve derneklerin Yöresel ve Geleneksel karaktere sahip ürünlerinin tescilinde KKTC Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesi (www.rkmmd.gov.ct.tr) yetkilidir.

Dağıtım Kanalları

Özellikle Satış Temsilciliği, Acentelik ve Distribütörlük aracılığı ile yapılan satışlar bu kanallar üzerinden ülke geneline dağıtılmaktadır.

Bunun yanında KKTC Marketçiler Birliği tarafından market ürünlerinin ithalatı yapılarak üye marketlere dağıtım ve tedarik sağlanmakta, bazı büyük marketler doğrudan kendi ürünlerini ithal edebilmektedir. KKTC'de kooperatifler eliyle de iç piyasada dağıtım ve tedarik sağlanmaktadır.

Tüketici Tercihleri

KKTC'nde 2021 yılında toplam ithalatın yaklaşık % 63'ü Türkiye'den yapılmaktadır. Market ürünleri (Süt, peynir, işlenmiş et ürünleri, bakliyat, makarna, şeker, çay, deterjan, kuruyemiş, bisküvi, çikolata vb), tekstil, konfeksiyon, mobilya, ilaç, inşaat malzemesi, vb her sektörde pek çok Türkiye menşeli ürün KKTC pazarında yer almakta ve tercih edilmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Genel olarak ürün satışında ürünün tanıtımı ve kolay ulaşılabilir olması oldukça önemlidir. Bunun yanında satış sonrası ürün çeşidine göre garanti, bakım, onarım, iade, değiştirme vb hizmetlerin sağlanması da dikkate alınması gereken hususlardandır. KKTC'de garanti, tamir bakım, iade ve değiştirme konularında ürünün Türkiye'ye gönderilmesinde uygulamada zorluklar yaşanmaktadır. Bu tür hizmetlerin kolaylaştırılması satış avantajı sağlayacaktır.

Kamu İhaleleri

KKTC’de Kamu Kurum ve Kuruluşlarının ihaleleri Maliye Bakanlığına bağlı Merkezi İhale Komisyonu Başkanlığı (www.mik.gov.ct.tr) tarafından gerçekleştirilmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

KKTC yaklaşık 1,4 milyon dönümlük tarımsal arazi potansiyeline sahiptir. Bu potansiyelin yaklaşık %60'ı tarımsal faaliyetler için kullanılmaktadır. Bitkisel üretim tahıl, yemlik baklagiller, yemlik baklagiller, sebze, bostan, endüstri bitkileri, meyveler, bağlar ve turuncgillerden oluşmaktadır. KKTC 2021 yılı toplam ihracatının yaklaşık % 22'si portakal, mandalina, limon vb. narenciyeden oluşmaktadır.

Yarı kurak iklim koşullarına sahip olan ülkede su kaynakları, tarımsal arazi varlığı ve elverişliliği gibi önemli faktörlerin sınırlılığı tarım sektörünün gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. KKTC'de ihtiyaç duyulan suyun büyük kısmı yeraltı sularından karşılanmaktadır. Yıllık yağışların 350-400 mm. gibi düşük bir düzeyde olması ve yeraltı suyunun aşırı ve kontrolsüz kullanımı akiferlerdeki su seviyelerinin devamlı azalmasına, bazı bölgelerde tehlikeli boyutlara ulaşmasına ve tuzlanmaya neden olmaktadır.

KKTC Su Temin Projesi ile Türkiye'den KKTC'ye iletilen yıllık 75 milyon m³ suyun yarısı içme ve kullanma suyu olarak kalan diğer yarısı ise sulama suyu olarak kullanılacaktır.

Asrın Projesi olarak da nitelendirilen KKTC Su Temin Projesi, 3 temel safhadan meydana gelmektedir. Bunlar;

- Türkiye tarafı kara yapıları,
- KKTC tarafı kara yapıları,
- Deniz Geçiş Hattı.

Proje dâhilinde Türkiye tarafında, 7 Mart 2011 tarihinde Mersin Anamur'da Alaköprü Barajının, 30 Mart 2012 tarihinde de KKTC tarafında Geçitköy Barajının temeli atılmıştır. Her iki barajda vaktinde tamamlanarak 2015 yılında hizmete alınmıştır.

Toplam 107 km uzunluğunda ki deniz geçiş hattının 80 km'lik kısmı deniz seviyesinin 250 metre altından askıda borular ile geçilmiştir. Bu sistem Dünya'da ilk ve tektir.

Türkiye'den KKTC'ye suyu ilettikten sonra, KKTC tarafında ki dağıtım hatları da DSİ tarafından inşa edilmiştir. Günlük 200.000 m³ kapasiteli içme suyu arıtma tesisi ve toplam 529 km uzunluğundaki dağıtım hatları ile kayıp-kaçak oranı %1'den az olan dünya standartlarının üzerinde bir sistem kurulmuş, 300.000 kişiye içme kullanma suyu temin edilmiştir.

Dünyada ilk ve tek olma özelliği taşıyan Askıda Borulu Deniz Geçiş Sistemini de bünyesinde barındıran KKTC Su Temin Projesi kapsamında;

- Alaköprü Barajı inşaatı tamamlanmıştır.
- Türkiye tarafı kara yapıları inşaatı tamamlanmıştır.
- Deniz geçişi inşaatı tamamlanmıştır.
- KKTC tarafı kara yapıları inşaatı tamamlanmıştır.
- Geçitköy Barajı inşaatı tamamlanmıştır.
- KKTC İçmesuyu Arıtma Tesisi inşaatı tamamlanmış ve 27 Haziran 2016 tarihinden itibaren işletmeye açılmıştır.
- KKTC İçmesuyu İsale hattı olarak toplam 529 km isale hattı (Geçitköy Terfi İstasyonu-Arıtma Tesisi-Lefkoşa Arası İsale Hattı, Girne Bölgesi İsale Hattı, Gazimağusa Bölgesi

İçmesuyu İsale Hattı, Dipkarpaz Bölgesi İçmesuyu İsale Hattı, KKTC İçmesuyu Dağıtım Hatları 1. Kısım) ve hatlar üzerindeki sanat yapısı imalatları tamamlanmıştır.

İçme suyu projesi yanında sulama projesi de devam etmektedir. Proje tamamlandığında toplamda 71.540 dekar arazi sulanabilecek, böylece ürün çeşitliliği ve verimliliği artacak, ülke ekonomisine 127 milyon TL gelir artışı sağlanacaktır. Sulama inşaatın tamamlanmasıyla yaklaşık 18.000 kişiye iş imkânı sağlanacaktır.

KKTC'de hayvan sayıları, sayı açısından doyum noktasına yaklaşmış olmakla beraber, hayvan başına elde edilen verim hedeflenen düzeye ulaşamamıştır. Bunun başlıca nedenleri olarak; pedigrili ve genetik özellikleri yüksek hayvan sürülerinin oluşturulmaması ile çevre faktörleri ve bakım-beslenme koşullarının yeterli düzeyde olmaması sayılabilir.

Hayvancılık alt sektörü sığırcılık, koyunculuk, keçicilik ve kanatlılardan oluşmaktadır. KKTC'nde sığır türünden et ve süt kombine ırkı olan Siyah-Beyaz Frisian, koyun türünden ivesi, sakız, yerli ve bu ırkların melezleri ve keçi türünden ise yerli kıl keçisi ile Damascus ırkı yaygın olarak bulunmaktadır. Kanatlılardan ise yerli ırk tavuklarla birlikte yumurta ve et tavuğu olan Ross ırkı yaygındır. 2021 yılı toplam ihracatın % 35'i hellim başta olmak üzere süt ürünlerinden oluşmaktadır.

Su Ürünleri

KKTC'nde beslenmedeki yeri ile ithal ikamesi yaratabilecek kapasiteye sahip olması bakımından balıkçılığın önemi bulunmakla beraber Karpaz Bölgesi dışındaki kıyılarda balık stoklarının az olması ve açık deniz balıkçılığının yapılamaması nedeniyle bu sektörün milli gelire olan katkısı sınırlı bir ölçüde ve beklenen düzeyin altında olmakta, süratli bir gelişim gösterememektedir.

Sanayi

KKTC'nde sanayi işletmeleri, ülkenin ekonomik ve doğal yapısı gereği, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden oluşmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması ve geliştirilmesi amacıyla Organize Sanayi Bölgeleri Yasası ve Tüzüğü çıkarılmış olup KKTC Sanayi Dairesi web sayfasından (sanayi.gov.ct.tr/MEVZUAT) ulaşılabilmektedir. KKTC Bakanlar Kurulu Organize Sanayi Bölgeleri Yasasının verdiği yetkiye dayanarak hazırlanan Organize Sanayi Bölgeleri Kira (Değişiklik) Tüzüğünü onaylamış ve 30.03.2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

KKTC'nde 17 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Sanayi bölgelerinde mobilya, PVC, alüminyum ve cam, temizlik ürünleri, plastik, tekstil, metal işleme gibi ürün ve sektörler gelişme göstermiştir. Bu işletmeler büyük çoğunlukla aile şirketleri halinde faaliyet göstermektedir.

KKTC’de üretimi yapılan ve ihracat potansiyeli olan ürünler süt ürünleri ve narenciye ürünleri, unlu mamuller, zeytin ve zeytin yağı, kahve, mobilya, fişenk ve malzemeler, tekstil, ilaç ve taş mermer gibi ürünlerdir.

Hizmetler

Eğitim Sektörü

KKTC’de ilk ve orta öğrenim, devlet okulları ve özel kolejler şeklindedir. Yükseköğretim sektörü, ülkenin lokomotif sektörlerinden olup, KKTC’de yükseköğrenim bugünkü adıyla Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin temellerini oluşturan Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün kurulması ile 1979 yılında başlamıştır. "Yükseköğretim Kurumları Kuruluş, Görev, Denetleme ve Akreditasyonu Yasası" ise ilk üniversitelerin kuruluşundan yıllar sonra 1993 yılında yürürlüğe girmiş ve bu yasaya göre Yükseköğretim Kurumları Denetleme ve Akreditasyon Kurulu (YÖDAK) kurulmuştur.

KKTC’de ilk ve orta öğrenim, devlet okulları ve özel kolejler şeklindedir. TC vatandaşı öğrenciler ÖSYM sınavları sonucuna göre üniversitelere ücretli olarak kayıt yaptırmaktadırlar. Üçüncü ülke öğrencileri için her üniversite kendileri sınav açarak sınav sonucuna göre öğrencileri tespit etmektedirler.

KKTC’de faaliyet göstermekte olan toplam 22 üniversite bulunmaktadır. TC Devletine ait olan Anadolu Üniversitesi Lefkoşa Kampüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi KKTC Kampüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsü, Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Akademik Birimi faaliyet göstermektedirler.

KKTC’de 2021-2022 eğitim döneminde yükseköğrenim kurumlarına kayıtlı öğrenci sayısı 108.588 olup, bunların yaklaşık 43.101’i Türkiye’lidir.

Turizm sektörü

Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız ambargoların en önemlilerinden biri olarak GKRY’nin engellemeleri nedeniyle Türkiye dışındaki ülkelerden KKTC’ne doğrudan uçuşların yapılamaması nedeniyle KKTC’ne yapılan tüm uçuşlar Türkiye’de iniş yapılarak gerçekleştirilmektedir. Bu durum ise uçuş maliyetlerinin artmasına ve zaman kaybına neden olmaktadır.

Azerbaycan’la KKTC arasında gelişen iyi ilişkiler çerçevesinde ilk kez 2005’te Bakü’den özel bir havayolu şirketi KKTC’ne direkt uçuş gerçekleştirmiştir. Rum tarafının baskıları nedeniyle bu uçuşlar devam edememiştir.

Yıl sonu itibarıyla KKTC Turizm ve Planlama Dairesi tarafından yayımlanan verilere göre; 2021 yılında hava ve deniz yolu ile KKTC’ye gelen yolcu sayısı 552.312 (KKTC uyruklular hariç) iken Covid-19 salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamaların kaldırılması ile 2022 yılında %156,2 oranında artarak 1.415.066 olarak gerçekleşmiştir.

KKTC'ye gelen yolcuların aylara göre dağılımı

AYLAR	TC			DİĞER YABANCI			TOPLAM YOLCU		
	2021	2022	%	2021	2022	%	2021	2022	%
OCAK	3.079	45.065	1363,6	2.216	9.293	319,4	5.295	54.358	926,6
ŞUBAT	2.307	52.582	2179,2	4.641	15.385	231,5	6.948	67.967	878,2
MART	3.639	79.811	2093,2	6.393	25.380	297,0	10.032	105.191	948,6
NİSAN	5.688	57.120	904,2	4.973	21.926	340,9	10.661	79.046	641,5
MAYIS	7.686	104.061	1253,9	3.368	25.281	650,6	11.054	129.342	1070,1
HAZİRAN	14.892	95.125	538,8	4.224	25.195	496,5	19.116	120.320	529,4
TEMMUZ	31.561	98.343	211,6	7.489	27.447	266,5	39.050	125.790	222,1
AĞUSTOS	60.296	104.263	72,9	10.863	30.131	177,4	71.159	134.394	88,9
EYLÜL	79.749	127.278	59,6	21.935	37.998	73,2	101.684	165.276	62,5
EKİM	91.130	119.722	31,4	22.719	39.831	75,3	113.849	159.553	40,1
KASIM	73.020	107.720	47,5	14.161	23.261	64,3	87.181	130.981	50,2
ARALIK	65.653	126.585	92,8	10.630	16.263	53,0	76.283	142.848	87,3
TOPLAM	438.700	1.117.675	154,8	113.612	297.391	161,8	552.312	1.415.066	156,2

2022 yılında ülkeye gelen T.C. uyruklu yolcu sayısında %154,8 ve yabancı uyruklu yolcu sayısında ise %161,8 oranında bir artış gerçekleşmiştir. 2022 yılında hava ve deniz yolu ile (KKTC ve T.C. uyruklular hariç) en çok Rusya, İran, Almanya ve İngiltere'den KKTC'ye giriş yapılmıştır.

2021 yılında kara kapıları yolu ile giriş yapan yabancıların sayısı 1.527.803 iken, 2022 yılında kara kapıları yolu ile giriş yapan yabancıların sayısı %205,8 artarak 4.672.126 olmuştur. 2021 yılının Haziran ayında alınan tedbirlerin gevşetilmesi ile karadan geçişlerin kontrollü bir şekilde başlatılmasının etkisi görülmektedir.

2021 yılında ortalama 23.982 olan yatak kapasitesi, 2022 yılında ortalama 26.075 seviyesine ulaşmıştır.

Madencilik

1958 Maden ve Taş Ocakları Yasası ve ona bağlı oluşturulan 46. Nizamname geçerli olup, Güney Kıbrıs'ta da aynı yasa uygulanmaktadır.

2004 yılından itibaren inşaat sektöründe inanılmaz bir artış görülmüş ve inşaat sektörü Kuzey Kıbrıs ekonomisinin ilk sıralarına yükselmiştir. Yapılaşmadaki yoğunluk, sektörün ana girdilerinden agrega'ya olan talebin de büyük oranlarda artmasına neden olmuştur.

Girne Dağları Kireçtaşları, Kantara, Dikmen, Kaynakköy ve Hilarion olmak üzere, dört ana formasyona ayrılmaktadır. Kırmataş üretimi çoğunlukla Hilarion Formasyonu'nda yapılmaktadır.

Açıktan koyuya doğru, gri, siyah veya beyaz renkte; masif, sert, breşleşmiş, yer yer ezilmiş zonlar halinde görülen kireçtaşı, mermer ve dolomitlerden oluşmaktadır. Girne Dağları'nın tektonik evrimine bağlı olarak meydana gelen faylanma ve bindirmeler nedeniyle, kesin bir kalınlık ortaya çıkarılamamakla birlikte 5-6m.'den 800m.'ye kadar ulaşan kalınlık verebilmektedirler.

Bakır Madenleri

Kıbrıs, adını bakır cevherinden almıştır. Lefke bölgesinde bakır madenciliğinin Bronz Çağı'ndan beri yapıldığı bilinmektedir. CMC – Cyprus Mines Cooperation – yöredeki faaliyetlerine 1916 yılında başlamış ve işletmeye 1974 yılına kadar devam etmiştir. Bakır fiyatlarının düşük olduğu yıllarda altın ve gümüş madenciliği de yapılmış ve bu çalışmalara 1942 yılına kadar devam edilmiştir.

1974-1979 yılları arasında üretim yapılmamış, C.M.C'den kalan bir miktar pirit ve bakır konsantresi ihraç edilmiştir. 2003 yılında bölge Doba Investments Ltd.'e devredilmiştir. CMC'den artakalan atıkların temizlenmesi noktasında, atıkların bulunduğu alanın 49 yıllığına Port ISBI Ltd'ye kiralandığı ancak bir faaliyette bulunulmadığı bilinmektedir.

Enerji

KKTC'de elektrik üretimi, dağıtımını, iletim hatlarının bakımı, onarımı ve geliştirilmesi gibi hizmetler 1975 yılında kurulan Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu (KIBTEK) tarafından gerçekleştirilmektedir.

KKTC'de Elektrik enerjisi üretimi yedi üretim santrali tarafından gerçekleştirilmektedir. Bazı köyler de güneşten beslenmektedir.

Son yıllarda mesken ve iş yerlerinde özellikle güneş enerji sistemleri kurulumu ve kullanımında artış meydana geldiği görülmektedir. Bu alanda artan talepler nedeniyle izin süreçlerinde bilinçli yavaşlama ve kısıtlamalar yaşandığı bilgisi alınmaktadır. KKTC'de alternatif enerji kaynaklarını kullanmak ve enerji piyasasını regüle etmek amacıyla 47-2011 Sayılı Yenilenebilir Enerji Yasası çıkarılmış, bu kapsamda Yenilenebilir Enerji Kurulu oluşturulmuştur. Kurul Ekonomi ve Enerji, Bakanlığı bünyesinde kurulmuştur.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi veya ısıtmaya ilişkin tüm faaliyetler Bakanlığın izni ve denetimine tabidir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektrik veya ısının, iç piyasada ve uluslararası piyasalarda alım satımında kaynak türünün belirlenmesi ve takibi için üretim ve/veya ticaret lisansı sahibi tüzel kişiye ve/veya Kurumun tüketicisine, Bakanlık tarafından, bir takvim ayı içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi veya ısıtma kapasitesini gösteren bir Yenilenebilir Enerji Kaynakları Üretim Belgesi (YEK Belgesi) verilir.

Yenilenebilir enerji üretim sisteminin veya tesisinin faaliyete geçirilmesi için kullanılmak maksadıyla yurt dışından ithal edilecek araç-gereç, ekipman, malzeme ve ürünlerin ülkeye girişi her türlü fon, gümrük, vergi, resim ve harçtan muaftır.

Yenilenebilir enerji üretim sistemlerinde veya tesislerinde kullanılacak araç-gereç, ekipman, malzeme ve ürünlerin ülkede üretilmesinin veya ülkede üretilen araç-gereç, ekipman, malzeme ve ürünlerin, yenilenebilir enerji üretim sistemlerinde veya tesislerinde kullanılmasının sağlanması için Bakanlar Kurulu, Bakanlığın önerisi üzerine gerekli gördüğü tedbirleri alır ve uygun göreceği teşvikleri sağlayabilir.

Yatırım dönemi, yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi veya ısıtma, sistemin veya tesisin projelendirilmesi, izinlendirilmesi ve faaliyete geçebilecek duruma getirilinceye kadar yapılacak tüm hazırlıklar da dahil olmak üzere ilk beş yıllık dönemi kapsar. Bu süre Bakanlar kurulu tarafından yedi yıla kadar arttırabilir veya üç yıla kadar azaltabilir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

KKTC'de Akdeniz kültürü hakim olup iş alışkanlıkları ve iş yapma kültürü Türkiye ile benzerlik göstermektedir. KKTC'de zaman zaman bürokratik zorluklarla karşılaşmaktadır. Özellikle yaz aylarında havaların aşırı sıcak olması nedeniyle kamuda mesai saatlerinin 14:30'a kadar olması iş akışını yavaşlatmaktadır. KKTC'de aile şirketlerine önem verilmektedir. İş yerleri genellikle küçük ölçekli olup zaman içerisinde talepler doğrultusunda geliştirilerek nesilden nesile devam ettirilmiştir. KKTC'de basın, sendikalar, sivil toplum örgütleri ile birlikler oldukça güçlüdür. Küçük bir ülke olması sebebiyle iş dünyasında yaşanan olumsuzluklar kolaylıkla öğrenilmektedir.

Para Kullanımı

KKTC'de resmi para birimi olarak Türk Lirası kullanılmaktadır. Bunun yanında özellikle konut, araç alım/satımı, kira, otel konaklamaları gibi alanlarda sterlin, avro, ABD doları kullanımı da yaygındır. İç piyasada ticari ilişkilerde ve kamu alacaklarında çek kullanımı yaygındır. Keza kredi kartı ile alışveriş her sektörde yapılabilmektedir. Genel bir uygulama olmamakla birlikte zaman zaman kredi kartı ile nakit ödeme arasında fiyat farkı alındığı da görülmektedir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

KKTC'ye gelecek olan yabancı uyruklular için vize uygulaması, vatandaşı olduğu ülkeye göre değişiklik göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları T.C. nüfus cüzdanı (yeni) veya pasaportları ile KKTC'ye giriş yapabilmektedir. 30 günden 90 güne kadar giriş izni verilmektedir. Avrupa Birliği vatandaşları geçerli bir AB pasaportu veya ulusal kimlik kartı ile KKTC'ye giriş yapabilir.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Çalışma Saatleri

Devlet Dairelerinde;

Kış (Ekim-Nisan)

Pazartesi-Cuma; 08:00-12:30, 13:00-16:15

Perşembe Günü; 08:00-12:30, 13:00-17:30

Yaz (Mayıs-Eylül)

Pazartesi-Cuma; 08:00-14:30

Perşembe Günü; 08:00-12:30, 13:00-17:30

Dükkanlarda (Değişken Olabilir);

Pazartesi-Cumartesi 08:30-13:00, 14:00-18:00, 16:00-19:00

Bankalarda (Değişken Olabilir);

Pazartesi-Cuma 08:30-12:00, 08:30-12:30

13:30-17:30,13:30-16:30, 08:30-16:30

Fabrikalarda(Değişken Olabilir);

Pazartesi-Cuma 07:30-16:00 (Öğle Tatilleri değişken)

Yerel Saat

KKTC'de 29 Ekim- 29 Mart kış saati uygulaması nedeniyle Türkiye'den 1 saat geride, 30 Mart- 28 Ekim yaz saati uygulaması nedeniyle de Türkiye ile aynı saat diliminde kalmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

KKTC’de şirketlerin tescili Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Resmi Kabz Memurluğu Şirketler Mukayyitliği (www.rkmmd.gov.ct.tr) tarafından yapılmaktadır.

Şirket Kurma Prosedürü

Yabancı Kişi veya Tüzel kişilerin tescil ettiği şirketler.

Öncelikle tescili tasarlanan şirketin ismi Resmi Kabz Memurluğu Şirketler Mukayyitliği tarafında araştırılıp onaylanır. Akabinde Limited Şirketin Ana sözleşme ve Tüzüğü; bunun için KKTC damga pulu , M.Ş. 1, 2 ve 3 formları; bunlar için KKTC damga pulu.

Her Yabancı uyruklu hissedar ile ilgili olarak;

i) Pasaportunun aslı görülmek şartıyla pasaportunun fotokopisi veya Ülkesindeki (varsa) KKTC Temsilciliğinden (yoksa) TC Elçilik/Konsoloslüğundan veya KKTC’deki ülkesinin diplomatik misyonundan veya Apostile onaylı pasaport veya nüfus cüzdanı fotokopisi. (TC, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise bir noter tarafından onaylı olması yeterlidir)

ii) Ülkesinde KKTC Temsilciliği bulunmayan pay sahibi olacak kişinin iç güvenlikten sorumlu makamlardan alınmış doğruluk (sabıkasızlık) belgesi, ülkesindeki TC Elçilik/Konsoloslüğundan veya (varsa) KKTC'deki ülkesinin diplomatik misyonundan veya Apostile onaylı olmalı. (TC, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise Resmi makamlardan onaylı olmalıdır)

iii) Pay sahibi olacak Tüzel kişi ise;

(1) Tadilatlarıyla birlikte Şirketin Ana sözleşme ve Tüzüğü; KKTC Damga pulları

(2) i) Yönetim Kurulu (üyelerinin en son tarihe göre tam listesi, ikamet adresleri ve uyrukları. Yine bunların pasaportları veya nüfus cüzdanları fotokopileri.)

ii) Ülkesinde KKTC temsilciliği bulunmayan tüzel kişilerin Yönetim Kurulu Üyelerinden, iç güvenlikten sorumlu makamlardan alınmış doğruluk (sabıkasızlık) belgesi.

(3) Hissedarların en son tarihe göre tam listesi ile ikamet adresleri, hisse türleri, değerleri ve adetleri.

(4) Şirketin kayıtlı bulunduğu yerin Ticaret Odasından alınacak ve Şirketin halen, faaliyette olduğunu gösteren yeni tarihli belge ve bunlara ek olarak pay alma hususunda Yönetim Kurulu kararı.

iv) Yabancı uyruklu Pay sahipleri hisse paylarının karşılığını mutasavver şirketin hesabına yatırdığını gösteren banka yazısı.

e) Yabancı gerçek veya tüzel kişilerin şirket kurmasında, ortaklığa katılmasında, ortaklık oranlarını %49’un üstüne çıkarmasında, sermaye artırımını, tasfiye, birleşme, iştirak gibi değişiklikleri yapmasında Ekonomiden Sorumlu Bakanlığın onayı gerekir.

f) Her Yabancı uyruklu Direktör ile ilgili olarak:

i) Pasaportunun aslı görülmek şartıyla pasaportunun fotokopisi veya Ülkesindeki (varsa) KKTC Temsilciliğinden (yoksa) TC Elçilik/Konsoloslüğundan veya KKTC'deki ülkesinin diplomatik misyonundan veya Apostile onaylı pasaport veya nüfus cüzdanı fotokopisi. (TC, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise bir noterden onaylı olmalı.)

ii) Savcılık veya Polis Müdürlüğünden veya iç güvenlikten sorumlu makamdan alınacak doğruluk (sabıkasızlık) belgesi, ülkesindeki (varsa) KKTC Temsilciliğinden (yoksa) TC Elçilik/Konsolosluktan veya KKTC'deki ülkesinin diplomatik misyonundan veya Apostile onaylı olmalıdır. (TC, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise Resmi makamlardan onaylı olmalı.

iii) KKTC Vergi Dairesinden alınacak Vergi Güvenirlik Belgesi.

g) Ancak döviz, kuyumculuk, sigorta, banka, şans oyunları v.s. hariç KKTC temsilciliği onayı gerekmektedir.

Şirketler en az iki en çok elli üye ile kurulabilirken, Limited Şirketler (Halka Açıklımlı) en az yedi kişi ile kurulabilmektedir.

Kurulacak olan şirket sermayesi asgari 01.04.2006 tarihinden itibaren 50.000.-avro karşılığı Türk Lirası olmalıdır.

Yukarıdaki formaliteler tamamlandıktan sonra KKTC Şirketler Mukayyitliğince tescil işlemi yapılarak neticelendirilir.

Bu statüde tescil edilen şirketler eğer gayeleri inşaat ve müteahhitlik ile iştigal edecekler ise ve yabancıların hisse payı %49'un altındaysa ihaleye tek başlarına katılabilirler. Ancak hisse oranları ve/veya oy oranları %49'un üzerinde ise tek başlarına ihaleye katılamazlar yanlarına KKTC vatandaşı ağırlıklı şirketler ile katılabilirler.

Yabancı bir ülkede tescilli bir şirketin KKTC'nde (Şube) Yabancı Şirket tescili

Yabancı ülkelerde kurulan Limited veya Anonim Şirketler, KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı onayından sonra Bakanlar Kurulundan izin alınması koşuluyla, KKTC'de bir işyeri (veya şube) açmak için bir Yabancı (veya Denizaşırı) Şirket statüsünde tescil ettirilebilirler.

Bu maksatla KKTC Şirketler Mukayyitliğine şu evraklarla müracaat edilebilirler; Tescil ettirilmek istenen şirketin ülkesindeki (varsa) KKTC Temsilciliğinden, (yoksa) TC Elçilik veya Konsolosluktan veya Apostile onaylı; (TC, ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise Resmi makamlardan alınan belgeler o makamın onayını taşımalı diğer belgeler ise bir noter tarafından onaylanmalı)

(1) Tadilatlarıyla birlikte Şirketin Ana sözleşme ve Tüzüğü; KKTC Damga pulları

(2) i) Yönetim Kurulu (üyelerinin en son tarihe göre tam listesi, ikamet adresleri ve uyrukları. Yine bunların pasaportları veya nüfus cüzdanları fotokopileri.

ii) Ülkesinde KKTC temsilciliği bulunmayan tüzel kişilerin Yönetim Kurulu Üyelerinden, iç güvenlikten sorumlu makamlardan alınmış doğruluk (sabıkasızlık) belgesi.

(3) Hissedarların en son tarihe göre tam listesi ile ikamet adresleri, hisse türleri, değerleri ve adetleri.

(4) Şirketin kayıtlı bulunduğu yerin Ticaret Odasından alınacak ve Şirketin halen, faaliyette olduğunu gösteren yeni tarihli belge;

(5) Şirketin, özellikle hangi faaliyeti yapmak maksadı ile KKTC'de bir işyeri (şube) açmak ve isteğe bağlı olarak bu maksatla hangi miktarda "İşletme Sermayesini" tahsis etmek niyetinde olduğunu gösteren Yönetim Kurulu Kararı ve havale ile gelen miktarın Resmi Kabz Memurluğu ve Şirketler Mukayyitliğine ibraz edilmesi gerektiği;

(6) KKTC'de yerleşmiş olan ve tescil ettirilmek istenen Şirketi KKTC'de temsile ve onun adına, KKTC makamlarınca yapılacak resmi tebligatı ve mahkeme ihbarlarını kabule yetkili ve görevli

kılındığı beyan edilen bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişinin isim ve adresleri verilmek suretiyle atandığına ilişkin Yönetim Kurulu Kararı.

(7) Y.Ş. 1, 2 ve 3 forumları ve KKTC Damga pulu ve harç.

(8) Şirket adına KKTC Vergi Dairesinden alınacak Vergi Güvenirlik Belgesi.

Bu statüde tescil edilen şirketler ihaleye tek başlarına katılamazlar. Ancak KKTC vatandaşı ağırlıklı şirketler ile katılabilirler. Bu durum tüm branşlar için geçerlidir.

Yabancıların tescil ettikleri Uluslararası İşletme Şirketleri (UŞ)

Uluslararası İşletme Şirketleri büyük oranda yabancılar ve/veya KKTC vatandaşı olup ikametgahı yurtdışında olanlar tarafından tescil edilebilir. Bu gibi şirketler ana sözleşmelerinde öngörülen her türlü faaliyetlerini tamamen yurt dışına (Off-Shore) yönelik olarak yürütürler ve gelirlerini yurt dışından sağlarlar. U.Ş.'ler, şans oyunu ve müşterek bahis oynatamazlar. Öncelikle isim yoklaması Resmi Kabz Memurluğu ve Şirketler Mukayyitliği tarafından onaylanır. Daha sonra KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı tarafından istenen belge, bilgi ve başvuru harcı ödendikten sonra bunlar incelenir uygun ise KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanının onaylamasından sonra tescil için Dairemize gönderilir. Pul ve harç işlemleri Mahalli Şirketlerle aynı olup harçların yarısı devlete ödenir. Minimum ödenmiş sermaye 20.000 avrodur.

Bu gibi şirketler ülkemizde hiçbir ihaleye katılamazlar.

Yabancıların Tescil ettiği Ticari Unvanlar.

Bir kişi tek başına herhangi bir alanda iş yapma kararında ise Fasıllık 116 Kollektif ve Komandit Şirketler Yasası gereğince kendi soyadından veya soyadıyla birlikte isminden veya isminin ilk harflerinden oluşmayan bir Ticari Unvan kullanacaksa işe başlama tarihinden itibaren bir ay içinde bu Ticari Unvanı Şirketler Mukayyitliğine dosyalatılmak suretiyle müracaat edilir. T.U1 formunun üzerine 105 TL'lik iptal edilmemiş damga pulu yapıştırılır.

Bir Ticari unvanın tescili için, yine önceden isim yoklaması yaptırılır. Sonra temin edilen T.U 1 formu doldurulup üzerine 105 TL'lik damga pulu yapıştırılarak, K.K.T.C. kimlik kartı ve fotokopisi ile başvurulur.

Ticari Unvan tescil etmek isteyen Yabancı kişi veya Tüzel kişilikler ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile tescil edilebilirler. Bu gibi tek şahıs işletmelerinin sermayesi yoktur. Kişiler ve/veya Tüzel kişiler tüm mal varlıkları ile sorumlu olurlar.

Bu statüdeki işletmeler ihalelere katılamazlar.

Yabancıların Tescil ettiği Kollektif Ve Komandit Ortaklıklar.

Kollektif ve komandit şirketler ikiye ayrılır;

Kollektif Şirketler; Kar gayesiyle iş yapan kişiler arasındaki ilişkiyi anlatır. Ancak kollektif şirketlerin tüzel kişiliği yoktur. Bütün ortaklar şirketin borçlarından dolayı alacaklılara karşı zincirleme ve sınırsız sorumludurlar.

Komandite Şirketler; Kar gayesiyle iş yapan kişiler arasındaki ilişkiyi anlatır. Ancak komandit şirketlerin tüzel kişiliği yoktur. Burada ortaklardan en az birisi ortaklığın borçlarından dolayı alacaklılara karşı sınırsız sorumlu olur.

Bu gibi şirketlerin tescili için, önce isim yoklaması yaptırılır; bundan sonra, K.K.1 formunun usulüne göre doldurulup Şirketler Mukayyitliğine dosyalatmak suretiyle müracaat edilir.

K.K.1 formunun üzerine 125 TL'lik iptal edilmemiş damga pulu yapıştırılır. Ortaklardan herbirinin de K.K.T.C. kimlik kartları ve fotokopileri müracaat anında ibraz edilir.

Kollektif ve/veya Komandit Ortaklık tescil etmek isteyen Yabancı Kişi veya Tüzel kişilikler ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile tescil edilebilirler. Kollektif Ortaklıkların işletme sermayesi yoktur kişiler ve/veya Tüzel kişiler tüm mal varlıkları ile sorumlu olurlar. Ancak Komandit Ortaklıklarda ortaklardan en biri sermaye koymakla yükümlüdür. Sermaye miktarı Bakanlar Kurulunun taktirine bağlıdır. Bu statüdeki işletmelerin ortakların tüm ortakları yabancı olsa dahi Bakanlar Kuru tarafında tescil edildikleri için (özel durum olmasa zaten tescil edilmezler) ihalelere katılabilmektedirler.

Sigorta

KKTC'deki Sosyal Güvenlik Uygulamalarına ilişkin çalışmalar KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olan Sosyal Sigortalar Dairesi tarafından yürütülmektedir.

Sosyal Güvenlik uygulamalarına ilişkin çalışmalar; 16/1976 sayılı Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası ve 73/2007 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası ile bu yasalar tahtında çıkarılan ilgili tüzükler kapsamında uygulanmaktadır. Bu bağlamda, Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası'nın 19. ve 20. maddesine göre; her işveren her çalışanı (gerçek kişi) için İşe giriş Bildirgesi veya İşe Başlama Bildirgesi'ni düzenleyerek Sosyal Sigortalar Dairesi'nin ilgili şubesine bilgi vermekle ve bildirim yapılan bilgilere göre de çalışanın her ay sigorta primini yatırmakla yükümlüdür. İşvereni tarafından Sosyal Sigortalar Dairesi'ne bildirim yapılan her sigortalı çalışan için bir Sigorta Numarası ve Sigorta Kartı düzenlenir ve işlemler bu bilgilere göre gerçekleştirilir.

KKTC sosyal güvenlik sistemi bir yandan primlerle finanse edilen sosyal sigortalar programları, öte yandan vergilerle finanse edilen sosyal yardım ve hizmet programlarından oluşur.

Sosyal güvenlik sistemi teşkilat yapılanması bakımından iki ayaklıdır. Birinci ayakta, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak örgütlenmiş, Sosyal Sigortalar Dairesi, Çalışma Dairesi, Sosyal Hizmetler Dairesi ve İhtiyat Sandığı Dairesi vardır. İkinci ayakta Maliye Bakanlığına bağlı, hesapları Hazine Dairesi tarafından tutulan ve işletilen Emeklilik Fonu bulunmaktadır.

Sosyal Sigortalar Dairesi, iş kazası, meslek hastalığı, geçici ve sürekli iş göremezlik, analık, işsizlik, malullük, yaşlılık (emeklilik), ölüm sigortaları ve yardımları sağlar. KKTC'de 2008

yılından önce göreve başlayan kamu çalışanları dışında kalan tüm çalışanlar sosyal sigortaların kapsamı içindedir.

Çalışma Dairesi; KKTC çalışma hayatının düzenlenmesi, kaçak ve kayıt dışı işgücünün önlenmesi, iş yerlerinin iş güvenliği, çalışma sağlığı ve cihaz güvenilirliği açılarından denetlenmesi, özürlü istihdamı, istihdam ve insan sermayesini artırıcı uygulamaların geliştirilmesi konularıyla ilgilenir.

Sosyal Hizmetler Dairesi, kimsesiz çocukların korunması/bakımı, sosyal yardımlar, kreş ve gündüz bakımevlerinin denetimi, velayet-vesayet konuları ile ilgilenir.

KKTC sosyal güvenlik sistemi 2008 yılında yapılan değişiklik ile kamu özel ayrımı yapılmaksızın tek çatı altında toplanmıştır. Ancak kamuya 2008 yılından önce girenler için eski sistemin devam ediyor olması iki ayaklı bir sosyal güvenlik sisteminin halen devam etmesine neden olmuştur. KKTC işgücü piyasasında istihdam edilenlerin yaklaşık olarak % 78'i Sosyal Sigortalar Dairesine kayıtlı olarak istihdam edilmektedir.

İhtiyat sandığında, çalışanlardan prim adı altında %4, işverenden ise depozit adı altında %4 kesinti yapılarak çalışanın adına fona yatırılmaktadır. Çalışanın işten ayrılması durumunda hesabına yatırılmış olan paralar faizleri ile birlikte kendisine ödenmektedir. Amaç KKTC'de çalışan veya emeklilik hakkına sahip olmayanlara sosyal güvence niteliğinde toplu bir ödeme yapılmasıdır. İşverenler veya bağımsız çalışanlar ihtiyat sandığına tabi değildirlir.

1 Ocak 2023'ten itibaren asgari ücret brüt 13.563 TL olup istihdam şekline göre kesintiler farklılık arz etmektedir.

Yerel İşgücü İstihdamının Desteklenmesi;

Destek, işverenlere işyerlerinde istihdam ettikleri kişilere ait sosyal sigorta/sosyal güvenlik işveren katkı payları ile ihtiyat sandığı işveren katkı paylarının iadesi şeklinde yapılır.

Bankacılık Mevzuatı

KKTC'de KKTC Merkez Bankası dahil toplam 23 Banka faaliyet göstermekte olup,5 Banka ise TC menşelidir. KKTC'de faaliyet gösteren Türkiye menşeli bankalar, şube bankacılığı yapmaktadırlar. Türkiye menşeli bankaların Toplam şube sayısı 42 adettir.

KKTC'de Faaliyet Gösteren Türkiye Menşeli Bankalar

	Banka Adı	Şube Sayısı
1.	TC Ziraat Bankası A.Ş.	9
2.	TC Halk Bankası A.Ş.	6
3.	TEB A.Ş.	4
4.	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	7
5.	Türkiye İş Bankası A.Ş.	16

Vizeler

KKTC' ye giriş ve KKTC'den çıkış, onaylanmış limanlardan ve kapılardan, geçerli pasaport veya seyahat belgesi ile yapılır.

- KKTC' de elçilik, konsolosluk veya temsilciliği olmayan ülke yurttaşları ile Avrupa Birliği ülkeleri dışındaki ülke yurttaşlarına girişte vize verilebilmesi, en az altı ay geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- KKTC'de elçilik, konsolosluk veya temsilciliği olan ülke yurttaşları ile Avrupa Birliği ülkeleri yurttaşlarına girişte vize verilebilmesi, en az iki ay geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- Çalışma izni Vizesi; Ülkeye Yabancıların Çalışma İzinleri Yasası uyarınca ön izin ile gelmiş olan kişilere otuz gün süreli olarak verilir. Ülkede elçilik, konsolosluk veya başka temsilciliği olmayan ülke yurttaşlarına böyle bir vizenin verilebilmesi, en az iki yıl geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- İkamet izni, pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli olarak verileceğinden, pasaport geçerlilik süresi önemlidir.
- KKTC'de vize ile kalış süresi, her defasında doksan günü ve her yüz seksen günde doksan günü geçemez.
- Yabancılar, süresi içinde KKTC'den ayrılacaklarını göstermeleri ve bu tüzükteki diğer koşulları yerine getirmeleri halinde, sınır kapılarında ve limanlarında türüne göre en fazla doksan güne kadar vize verilebilir.
- KKTC' ye gelmeden önce vize alması gereken ülke yurttaşlarının hangileri olduğu Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılır. KKTC'nin vize uyguladığı ülkeler: Ermenistan, Nijerya ve Suriye'dir. Bu ülke vatandaşlarının yurtdışı KKTC temsilciliklerinden geliş amaçlarını da belirten vize alarak KKTC'ye giriş yapmaları gerekmektedir.
- İkamet izin türlerinden birisine başvurmak amacıyla vize verilmesi uygun görülenlerden, ayrılacaklarını göstermeleri istenmez.
- Ülkede yasal izinli olanlar ile 12'nci madde uyarınca ikamet izni muafiyeti olan yabancıardan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine girişte vize istenmez.
- Vize başvurusunda bulunan yabancıardan, giriş limanlarındaki Muhaceret Memurunun takdirine göre, bilgi veya belgeler istenebilir, sorumlu birim tarafından kapsamlı kontrol işlemi gerçekleştirilebilir.

Ülkeye turistik ziyaret amacıyla gelmiş olup, vize süresinden sonraki kalışlarına ilişkin ödenmiş rezervasyonları bulunması ve makbuz sunmaları halinde vize süreleri rezervasyon süresi kadar ve en fazla doksan güne tamamlanacak şekilde uzatılabilir.

Ülkeye girişte, herhangi bir ikamet iznine başvuru niyeti olmaksızın vize almış olup, ülkede olduğu sürede ikamet iznine başvurmaya karar veren kişilerin, ikamet izin türlerinden herhangi birisinin koşullarını taşıdığına ve başvurusunun olumlu neticelenme ihtimali olduğuna kanaat getirilmesi halinde, girişte verilmiş olan vize süresi en fazla doksan güne tamamlanacak şekilde uzatılabilir.

Vize türleri ve süreleri;

Turizm Vizesi:

(i) Ülkeye turistik ziyaret amacıyla gelip, otelde veya başka bir konaklama tesisinde konaklayacak olanlar ile bu amaçla konut kiralamış olanlara bu husustaki beyanları üzerine en fazla otuz gün;

(ii) Bakan tarafından ayrıca kısıtlama getirilmemesi halinde, ülkeye turistik ziyaret amacıyla gelip, bir yakınının evinde kalacak olanlara en fazla altmış gün,

(iii) Bakan tarafından kısıtlama getirilmemesi halinde, ülkeye üçüncü dereceye kadar bir akrabasını ziyaret amacıyla gelenlere en fazla altmış gün,

(iv) Ülkeye resmi ziyaret, iş görüşmesi, konferans, seminer, toplantı, festival, fuar, sergi, sportif etkinlik, kültürel ve sanatsal etkinlik, sağlık turizmi ve benzeri amaçlarla gelenlere, bu durumlarını göstermeleri halinde, gösterdikleri sürenin bir hafta fazlası ile sınırlı olarak verilir.

_Staj, Kurs, Değişim Programı, Hizmet İçi Eğitim Vizesi: Ülkeye staj, kurs, öğrenci değişim programı ve hizmet içi eğitim amacıyla gelmek isteyen yabancılara, bu durumlarını belgelemeleri halinde, belgeledikleri sürenin bir hafta fazlası ile sınırlı olarak verilir.

Çalışma izni Vizesi: Ülkeye Yabancıların Çalışma İzinleri Yasası uyarınca ön izin ile gelmiş olan kişilere otuz gün süreli olarak verilir. Ülkede elçilik, konsolosluk veya başka temsilciliği olmayan ülke yurttaşlarına böyle bir vizenin verilebilmesi, en az iki yıl geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.

İş Kurma izni Vizesi: Ülkeye iş kurma amacıyla gelen kişilere, iş kuracak sermaye sahibi olduğunu göstermesi halinde, otuz gün süreli olarak verilir.

İkamet izni Vizesi: Bu tüzükteki ikamet izni türlerinden birisine başvurmak amacıyla ülkeye girecek olan yabancılara aşağıdaki koşullara göre, farklı bir süre öngörülmemişse doksan gün süreli vize verilir:

1. Aile İkamet İzni Başvurusu İçin Vize: Aile ikamet izni için başvuru yapacak olan yabancılara, ülkeye girişlerinde bu amaçla geçerli olan ikamet izni vizesi verilir.
2. Taşınmaz Mal Sahipliği Nedeniyle Vize: Taşınmaz Mal sahibi olduğuna dair tapu belgesi gösterenlere bu amaçla vize verilir.
3. Öğrenci İkamet izni Başvurusu İçin Vize: Öğrenci ikamet izni almak üzere ülkeye gelen yabancılara, öğrenci kayıt veya ön kayıt belgesi sunmaları üzerine altmış gün süreli vize verilir.
4. Adli ve İdari Amaçlı Vize: Ülkeye adli veya idari makamların talepleri veya kararları üzerine gelenlere, bu görev süreleri kadar geçerli vize verilir.
5. Bilimsel Araştırma Amaçlı Vize: Ülkeye bilimsel araştırma amacı ile gelenlere, bu gibi araştırma süresi kadar geçerli vize verilir.
6. Ülkedeki Üniversitelerden Mezun Olanlar İçin Vize: 14'üncü maddenin 2'nci fıkrasının (f) bendi uyarınca İkamet izni başvurusunda bulunabilecek olanlara, bu amaçla otuz gün geçerli vize verilir.

KKTC'de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların, başka surette yasal izinli olmamaları halinde, ikamet izni almaları zorunludur.

Yabancıların Çalışına İzinleri Yasası uyarınca verilmiş olan çalışma izinleri ve iş kurma izinleri ile Daimi İkamet İzinleri Yasası uyarınca verilmiş olan daimi ikamet izinleri, geçerli oldukları sürelerde, bu tüzük amaçları bakımından ikamet izni olarak kabul edilir ve ayrıca ikamet izni alınması gerekmez.

KKTC'de doksan günden fazla kalmak isteyen yabancıların, başvuru yapması ve ilgili ikamet izni türünde aranan şartları taşıması halinde ikamet izni düzenlenmektedir.

İkamet izni alabilmek için pasaport geçerlilik süresi;

- KKTC'de elçilik, konsolosluk veya temsilciliği olmayan ülke yurttaşları ile Avrupa Birliği ülkeleri dışındaki ülke yurttaşlarına girişte vize verilebilmesi, en az altı ay geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- KKTC'de elçilik, konsolosluk veya temsilciliği olan ülke yurttaşları ile Avrupa Birliği ülkeleri yurttaşlarına girişte vize verilebilmesi, en az iki ay geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- Çalışma izni Vizesi; Ülkeye Yabancıların Çalışma İzinleri Yasası uyarınca ön izin ile gelmiş olan kişilere otuz gün süreli olarak verilir. Ülkede elçilik, konsolosluk veya başka temsilciliği olmayan ülke yurttaşlarına böyle bir vizenin verilebilmesi, en az iki yıl geçerli pasaport ile giriş yapılmasına bağlıdır.
- İkamet izni, pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli olarak verileceğinden, pasaport geçerlilik süresi önemlidir.

İkamet izninden Muafiyet Belgesi alınması zorunlu durumlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı ile evli kişiler ve Müdür tarafından vatansız olduğu tespit edilmiş kişiler ikamet izninden muaf olup, ülkedeki yasal izinli oldukları sürenin sona ermesinden itibaren en geç kırk gün içerisinde Daire'ye başvurarak İkamet izninden muafiyet belgesi almak zorundadırlar.

İkamet izninden muaf olan kişiler, İkamet izinleri ve vizeler tüzüğünün resmi gazetede yayınlandığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde İkamet izninden muafiyet belgesi almaları zorunludur. Bu süre içerisinde muafiyet belgesi almamış olanlar, bir yıllık sürenin sona ermesinden itibaren ülkede yetkili makamlardan izinsiz olarak bulunmuş sayılırlar ve haklarında Yasa'daki para cezaları uygulanır.

(İkamet izni alma yükümlülüğünden muaf olunan diğer durumlar İkamet izinleri ve vizeler tüzüğü 12.maddesinden ulaşılabilir.)

İkamet izinleri ve vizeler tüzüğü yürürlüğe girdiği tarihten önce, altmış yaşını doldurmuş olup Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 'nde yasal izinli olmaksızın bulunan yabancılar,

(1) Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde, bu tüzük kurallarına uygun şekilde ikamet izni almaları halinde veya

(2) Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde, Ülkeden çıkış yapmaları halinde, altmış yaşından sonraki ve böyle bir ikamet izni almadan önceki veya ülkeden çıkış

yapmadan önceki sürede Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yetkili makamlardan izinli olarak bulunmuş kabul edilirler ve haklarında bu süre için herhangi bir para cezası uygulanmaz.

İkamet izni alabilecek durumda olup, İkamet izinleri ve vizeler tüzüğü yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir tarihte izin almamış olan kişiler;

Yasal izinli olan kişilerin, İkamet izni alabilecek durumda olup böyle bir izin almamış eş ve çocukları

Çocuğunun yurttaş olması sebebiyle ikamet izni alabilecek durumda olduğu halde almamış olan anne ve babaları,

Anne veya babasının yurttaş olması sebebiyle İkamet izni alabilecek durumda olduğu halde almamış olan kişiler

Eşinin veya çocuğunun öğrenci izni olması sebebiyle ikamet izni alabilecek durumda olduğu halde almamış olan kişiler,

tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde başvuruları ve geçmişte ikamet izni çıkarabilecek durumda olduklarını geçmişteki ilgili tarihteki kurallara göre ispatlamaları halinde, ispatladıkları dönemi kapsayacak şekilde ikamet izni alabilirler.

İkamet izni başvuru süreci ;

- İkamet izni başvuruları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine girişte verilmiş olan vize süresinin başlangıcından itibaren en geç otuz gün içerisinde başvuran kişinin ikamet adresinin bulunduğu bölgeden sorumlu İlçe Polis Müdürlüğü'nün Muhaceret Amirliğine yapılır.
- Devam eden bir ikamet izninin yenilenmesi için yapılacak başvurular, mevcut ikamet izin süresinin dolmasından en erken altmış gün önce en geç yirmi gün önce yapılır.
- Yapılmış olan başvurular, öncelikle İlçe Polis Müdürlüğü'nün Muhaceret Amirliği tarafından değerlendirilerek, ikamet izni verilmesinin uygun olup olmadığına ilişkin gerekçeli görüşü de içerecek şekilde, Daire'ye en geç on gün içerisinde ulaştırılır.
- Başvurunun Daire 'ye ulaştırılmasından sonra, başvuran tarafından olumlu sağlık raporu Daire 'ye ulaştırılır ve ileri bir incelemeye gerek olmaması halinde, o tarihte ikamet izni düzenlenir.
- Başvuru tarihinden itibaren en geç otuz gün içerisinde olumlu sağlık raporunun Daire'ye başvuran tarafından ulaştırılmaması halinde, başvurana başvurusunun reddedilmiş olduğuna ve beş gün içerisinde çıkış yapması gerektiğine dair kısa mesaj gönderilir. Beş gün içerisinde ülkeden çıkış yapmayan yabancılar, beşinci günün dolmasından itibaren ülkede yetkili makamlardan izinsiz olarak bulunmuş sayılırlar ve haklarında Yasadaki para cezaları uygulanır.
- İkamet izninin her bir türü için gerekli olan bilgi ve belgeler Daire tarafından tespit edilip kurumsal internet sitesinde yayınlanır.
- Daire'nin resmi internet sitesi üzerinden başvuru imkanı tanınması halinde, başvurular bu yolla yapılacaktır.

Yabancı Uyruklunun, KKTC'de Çalışma izinleri

Çalışmak amacıyla KKTC'ye gelmek isteyen yabancı uyruklular için, işverenleri KKTC'ye gelmeden önce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na çalışma izni başvurusunda bulunmak ve çalışan adına ön izin almak zorunludur. Yabancıların Çalışma İzinleri Yasası gereği, bir işverenin işyerinde veya işinde çalışacak yabancı uyruklu kişilerin KKTC'ye pasaportları ile giriş

yapmış olmaları ve giriş limanlarında KKTC'ye giriş vizelerini vurdurmuş olmaları şarttır. Ön İzin almış yabancı uyruklu çalışanların, Ön İzin Onayında Belirtilen İşte (işyerinde, işverenin yanında) ve Ön İzinde Belirtilen Meslekte çalışmak amacıyla KKTC'ye girmelerine izin verilir.

KKTC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilen ön izin olmadan ülkeye giriş yapan yabancı uyruklu kişiler hiç bir işyerinde istihdam edilemez. Bu kişiler için Çalışma İzni Başvurusunda bulunulamaz. Bir Ön İzin sahibi işçinin KKTC'ye girişinden sonra Ön izinin verildiği işyerinde işe başlamaması halinde Ön İzni iptal olur ve çalışma izni başvuru hakkı düşer.

Yabancı uyruklu bir çalışan KKTC'ye çalışmak amacıyla gelmek istiyorsa işvereni tarafından kendisi adına Bakanlıktan ön izin alınmalıdır. Çalışanı adına ön izin alan işveren, çalışanın adaya girdiği tarihten itibaren en geç 15 gün içinde, çalışanın çalışma izni işlemlerinin tamamlanması için Bakanlığın ilgili birimine (Çalışma Dairesi Bölge Amirlikleri) başvurmalı ve en geç 30 gün içinde bu işlemleri tamamlamalıdır. Bakanlık tarafından değerlendirilen çalışma izni başvurusunun uygun bulunması halinde yabancı uyruklu kişilere çalışma izni verilir. Bakanlık tarafından düzenlenen çalışma izni çalışanın pasaportuna işlenir. Mühür vurma işlemi olarak isimlendirilen bu işlem Çalışma İzin Merkezi'nde yapılır.

Çalışma İzni en az 6 aylık ve en fazla 1 yıllık süre için düzenlenir. 6 aylık veya 1 yıllık çalışma izni süresinin dolmasından sonra, aynı işyeri-işletme ve meslekte, aynı işverenle çalışmaya devam etmeniz halinde Çalışma İzninin yenilenmesi gerekmektedir.

Kaynak: T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği